

Uzasadnienie

Projekt zarządzenia stanowi wykonanie upoważnienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie zawartego w art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”, i sporządza się go w celu zwiększenia obszaru rezerwatu. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody, ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody. Celem tak ustalonego założenia jest zachowanie różnorodności biologicznej wraz z procesami ekologicznymi i stabilnością cennych przyrodniczo ekosystemów. Jednym ze sposobów realizacji tego celu jest obejmowanie zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody, do których zaliczają się rezerwaty przyrody. Przy tak ustalonym prawie, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie obejmując przedmiotowy teren ochroną w formie rezerwatu przyrody wypełnia ustawowy obowiązek dbałości o przyrodę będącej dziedzictwem i bogactwem narodowym. Stepowe rezerwaty przyrody zaliczane są do jednych z ważniejszych form ochrony zasobów przyrody. O ich wartości decydują składające się na nie ekosystemy wraz z bogactwem występujących w nich wzajemnych zależności i powiązań pomiędzy poszczególnymi ich elementami. Funkcja ekosystemów chronionych w ramach rezerwatu przyrody związana jest głównie z zachowaniem naturalnych ich cech, często wykorzystywanych w wielu dziedzinach nauki.

Spośród wyodrębnionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzaju, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r. poz. 533), rezerwaty stepowe należą do jednych z najcenniejszych form ochrony zasobów przyrody w kraju i na Mazowszu. O ich wartości decydują m.in. naturalnego pochodzenia fragmenty muraw kserotermicznych, z bogatą i zróżnicowaną florą, często z udziałem gatunków reliktowych i rzadkich stanowiące cenny element środowiska przyrodniczego. Rezerwat Sadkowiec został uznany zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 kwietnia 1977 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. poz. 64). Zgodnie z aktem uznającym rezerwat Sadkowiec, celem ochrony jest zachowanie stanowiska roślin kserotermicznych. Pierwotnie za rezerwat uznano obszar o powierzchni 0,7 ha położony w gminie Solec nad Wisłą, w województwie warszawskim, w powiecie lipskim - dz. ew. nr 150, stanowiący własność indywidualną. Obszar ówczesnego rezerwatu porastała roślinność kserotermiczna o charakterze stepu kwietnego z licznymi gatunkami rzadkimi i chronionymi, reprezentującymi element pontyjsko – pannoński roślinności województwa warszawskiego. W rezerwacie ochronie podlegało m.in.: reliktowe zbiorowisko lnu złocistego i astra gawędki *Asteri-Linetum flavi*, które zajmowało południowy skłon wąwozu. Do najcenniejszych taksonów występujących w rezerwacie można zaliczyć następujące gatunki: aster gawędka *Aster amellus*, len złocisty *Linum flavum*, zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, szalwia okrągowa *Salvia verticillata*, driakiew żółta *Scabiosa ochroleuca*, pajęcznica gałęzista *Anthericum ramosum*, fiołek pagórkowy *Viola collin*, rumian żółty *Anthemis tinctoria*, ale także dzwonek syberyjski *Campanula sibirica*, powojnik prosty *Clematis recta*, fiołek pagórkowy *Viola collina*, szalwia okrągowa *Salvia verticillata*, driakiew żółta *Scabiosa ochroleuca*, pajęcznica gałęzista *Anthericum ramosum*.

Ustawodawca poprzez art. 13 ust 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody dał możliwość regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska zwiększenia powierzchni rezerwatu przyrody. Jedną z przesłanek uprawniających organ do wszczęcia takiej procedury jest pozyskanie nowych, nieznanych dotychczas informacji o wartościach przyrodniczych

odpowiedniej rangi, pozwalających uznać dany obszar za cenny i zakwalifikować go do włączania do rezerwatu.

W tym przypadku zwiększenie rezerwatu wynika z inicjatywy Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, który na podstawie zgromadzonych danych terenowych, literaturowych oraz na podstawie dokumentacji przyrodniczej sporządzonej w 2013 r. ramach projektu pn. "Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych w rezerwach przyrody na Mazowszu i Podlasiu", realizowanego przez Centrum Ochrony Mokradeł, postanowił objąć ochroną w formie rezerwatu wydzielienia leśne o nr 99 f, h, przynależące terytorialnie do Nadleśnictwa Zwoleń, leśnictwo Dziurków.

Włączany do rezerwatu obszar, w podziale fizyczno-geograficznym Polski (Kondracki 1977) położony jest pomiędzy mezoregionem Małopolski Przełom Wisły, a leżącymi na zachód od niego mezoregionami: Równiną Radomską należącą do makroregionu Wzniesienia Południowomazowieckie w podprowincji Nizin Środkowopolskich oraz Przedgórzem Iłżeckim należącym do makroregionu Wyżyny Kieleckiej w podprowincji Wyżyny Małopolskiej.

Według podziału geobotanicznego Polski (Szafer, Pawłowski 1972) obszar projektowanego rezerwatu znajduje się w obrębie Okręgu Przejściowego przynależącego do Krainy Świętokrzyskiej, Poddziału Pasu Wyżyn Środkowych i Działu Bałtyckiego.

W obrębie włączanych do rezerwatu dwóch wydzieleń, występują rzadkie na Mazowszu zbiorowiska roślinności kserotermicznej. Są to fragmenty muraw kserotermicznych *Origanum* – *Brachypodium Pinnati*, zbiorowiska okrajkowe ze związku *Geranium Sanguinei*, zarośla ciepłolubne ze związku *Berberidion* oraz regeneracyjne postaci grądu subkontynentalnego *Tilio* – *Carpinetum betuli*.

Spośród innych cennych przedstawicieli flory naczyniowej, których ochrona jest ważna z punktu widzenia ochrony różnorodności biologicznej Mazowsza, należy wymienić gatunki t.j.: zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, aster gawędka *Aster amellus*, dzwonek syberyjski *Campanula sibirica*, kostrzewa bruzdkowana *Festuca rupicola*, szalwia okrągowa *Salvia verticillata*, czyściec prosty *Stachys recta*, fiołek pagórkowy *Viola collina*, fiołek kosmaty *Viola hirta*.

Wskazane do objęcia ochroną fragmenty muraw oraz towarzyszące im ciepłolubne okrajki i zarośla są siedliskiem występowania bogatej malakofauny. Wśród mięczaków odnotowano zarówno gatunki pospolite zasiedlające generalnie suche i słoneczne miejsca, jak i takie, które preferują wyłącznie murawy kserotermiczne. Z chronionych bezkręgowców stwierdzono dwa objęte ochroną częściową gatunki ślimaków: ślimaka żółtawego *Helix lutescens* i winniczka *Helix pomatia*. Ślimak żółtawy spotykany jest w południowo-wschodniej Polsce i zamieszczony jest w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (kategoria LR – gatunek niższego ryzyka) oraz na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (kategoria NT – bliski zagrożenia). Na szczególną uwagę zasługuje również występowanie wstężyka austriackiego *Caucasotachea vindobonensis*, gatunku występującego najliczniej w południowe części Polski.

Spośród cennych owadów odnotowanych na tym terenie można zaliczyć wtykę jałowcową *Gonocerus juniperus* (pluskwiak) - znany jest z kilkunastu stanowisk, zlokalizowanych w południowej i południowo-wschodniej Polsce. Gatunek ten związany jest głównie ze starszymi krzewami jałowca *Juniperus communis* (Lis i in. 2008), wątlika charłaja *Leptophyes*

punctatissima (prostoskrzydłe *Orthoptera*) - gatunek ciepłolubny, zasiedlający nasłonecznione skraje lasów i suche łąki oraz motyla kraśnika goryszowca *Zygaena ephialtes* zasiedlającego murawy kserotermiczne i siedliska okrajkowe. Na uwagę zasługują również: tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*, biegacz granulowany *Carabus granulatus*, kruszczyca złotawka *Cetonia aurata*, kraśnik goryszowiec *Zygaena ephialtes*, barciel pszczołowiec *Trichodes apiarius*.

Grupa kręgowców jest mało liczna. Stwierdzono 1 gatunek płaza – ropucha szara *Bufo bufo* i 3 gatunki gadów – zwinka *Lacerta fragilis*, padalec zwyczajny i zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*, wszystkie objęte częściową ochroną gatunkową. Spośród ptaków odnotowano kilkanaście taksonów, jednak w większości są to gatunki pospolite, kosmopolityczne, zasiedlające szerokie spektrum siedlisk t.j. np: pokrzywnica *Prunella modularis*, kos *Turdus merula*, trznadel *Emberiza citrinella*, kapturka *Sylvia atricapilla*, zięba *Fringilla coelebs*, rudzik *Erithacus rubecula*, szpak *Sturnus vulgaris*.

Dużą osobliwością przyrody nieożywionej znajdującą się w części włączanego do obszaru rezerwatu wydzielenia 99 f, jest odsłonięcie skał wapienno - krzemianowych „Raj”, pochodzących z górnej kredy (Pożaryski, 1938). Wysokość odsłonięcia wynosi od 5-10 m, długość ok. 120 m. Występujące w nim skały to opoki i gezy, w których odkryto liczne szczątki bezkręgowej fauny morskiej z okresu górnej kredy. Stanowisko geologiczne „Raj” jest jednym z najbardziej znanych w środkowym odcinku biegu Wisły pomiędzy Annopolem a Kazimierzem nad Wisłą, które od ponad 100 lat opisywane są w literaturze, w aspekcie budowy geologicznej regionu i ewolucji kredowego świata bezkręgowców. Kompletność zapisu stratygraficznego klasyfikuje ten obszar jako jeden z czołowych w świecie przy konstruowaniu podziału stratygraficznego górnej kredy.

Biorąc pod uwagę włączenie w granice rezerwatu opisanego wyżej stanowiska geologicznego „Raj” Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie postanowił zmienić dotychczasowy cel ochrony w brzmieniu: *zachowanie stanowisk roślin kserotermicznych porastających zbocza wąwozów w dolinie Wisły*, na nowy w brzmieniu: *zachowanie stanowisk roślin kserotermicznych porastających zbocza wąwozów w dolinie Wisły oraz odsłonięcia geologicznego reprezentującego górną kredę*.

Biorąc pod uwagę stepowy charakter roślinności rezerwatu oraz cel ochrony – stanowiska roślin kserotermicznych, dla rezerwatu określono rodzaj Stepowy (St), typ - ze względu na dominujący przedmiot ochrony Florystyczny (PFI), podtyp – roślin zielnych i krzewinek (rzk) oraz ze względu na główny typ ekosystemu, typ Łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy (EŁ) i podtyp – muraw kserotermicznych (mk).

Według aktualnie obowiązującego podziału przestrzennego o powiększeniu struktura własnościowa rezerwatu przyrody ulegnie zmianie. W jego skład będą wchodziły poza dotychczasowymi gruntami prywatnymi (0,7 ha) również grunty stanowiące własność Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (2,35 ha), o łącznej powierzchni 3,05 ha obliczonej w oparciu o poligon opisany współrzędnymi punktów załamania granicy, za pomocą oprogramowania QGIS 3.16.9.

Wyznaczenie otuliny rezerwatu związane jest bezpośrednio z planem ochrony, jaki wprowadzono w życie zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 27 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody Sadkowice (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2019 r. poz. 74). Minister Środowiska, w ramach

kontroli zgodności z polityką Rady Ministrów aktów prawa miejscowego ustanowionych przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie w formie planu ochrony rezerwatu przyrody, wskazał, że nie powinno mieć miejsca uchwalanie planu ochrony rezerwatu przyrody bez utworzonej dla niego otuliny. W stanowisku wyrażonym pismem z dnia 17-11-2020 r. znak DOP.WOŚ.082.179.2020.1Ł1 organ ten zwrócił uwagę na to, że planem ochrony wprowadza się ustalenia do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz do planów zagospodarowania przestrzennego, dotyczące m.in. „obszaru wskazań”, wykraczającego poza obszar rezerwatu przyrody. Zgodnie z art. 13 ust. 3a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody „projekty planów ogólnych gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (...) w części dotyczącej rezerwatu przyrody i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody”. Powyższe oznacza, że jedynie uznanie za rezerwat przyrody, bądź wyznaczenie otuliny rezerwatu daje gwarancje na kontrolę dokonywanych w tym obszarze zmian w dokumentach planistycznych. Pojęcie „obszar wskazań” nie zostało nigdzie zdefiniowane, nie ma żadnej mocy prawnej i nie wyeliminuje, ani nie ograniczy zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych związanych z niewłaściwym zagospodarowaniem terenu wokół rezerwatu przyrody. W celu realnej kontroli nad zagospodarowaniem terenu wokół rezerwatu, a którego właściwe zagospodarowanie jest kluczowe dla utrzymania celów ochrony rezerwatu przyrody, należy wyznaczyć otulinę. W orzeczeniu Minister Środowiska wskazał, że uwaga w tej materii powinna zostać uwzględniona podczas opracowywania projektów tego rodzaju aktów prawa miejscowego. Uwagę w przedmiocie braku otuliny rezerwatów przyrody wniósł również Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w trakcie kontroli aktów prawnych w sprawie planu ochrony. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie przy definiowaniu zasięgu otuliny uwzględnił zagrożenia zewnętrzne, jakie dla rezerwatu przyrody zostały zdiagnozowane w ramach monitoringu przyrodniczego przeprowadzonego na potrzeby ustanowienia dla tego obiektu planu ochrony. Głównym zagrożeniem są spowodowane przez człowieka zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym mogące doprowadzić do utraty cech charakterystycznych siedlisk przyrodniczych chronionego obiektu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie zasięgnął opinii Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w sprawie przedmiotowego rezerwatu przyrody.

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. W ramach przeprowadzonych konsultacji pismem z dnia 18 grudnia 2024 r. znak DZP-WO.6200.115.2024.AB wniesiono następujące uwagi:

- 1) w celu uczynienia załącznika mapowego proponuje się zamienić dwie mapy poglądowe na jedną i oznaczyć na niej zarówno lokalizację w województwie, jak i sam obszar rezerwatu w 3 enklawach;

Zrezygnowano z przedstawienia granicy rozbitej na kilka części, arkuszy, na rzecz jej zobrazowania na jednej mapie.

- 2) granica rezerwatu wygenerowana na podstawie wykazu współrzędnych punktów załamania granicy w projekcie nie jest zgodna z załącznikami mapowymi. Granica otuliny wygenerowana na podstawie wykazu współrzędnych punktów załamania granicy przecina się z granicą rezerwatu, a dodatkowo wyłączenie nie jest domknięte.

Ponownie przeliczono współrzędne punktów załamania granicy.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego pismem z dnia 10 stycznia 2025 r. znak WP-II.0521.1.1.2025.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.
Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.
Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:
 - 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
 - 2) na właściciela rezerwatu;
 - 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdują w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.
3. Konsultacje.
Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190 oraz z 2024 r. poz. 1907) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim, a na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez regionalną radę ochrony przyrody;
4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.
Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą żadnych dodatkowych skutków finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego i budżetu państwa.
5. Wpływ regulacji na rynek pracy.
Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy. Zapisy zawarte w projekcie zarządzenia będą miały umiarkowany wpływ na lokalny i regionalny rynek pracy. Konieczność realizacji zadań przyczyni się do zwiększenia zapotrzebowania na usługi z działów: „Badania naukowe i działalność rozwojowa” Polskiej Klasyfikacji Działalności, wprowadzonej Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. poz. 1885, z późn. zm.).
6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.
Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne. Projektowana regulacja nie wpłynie na proces inwestycyjny z uwagi na fakt, iż nie wprowadza żadnych zmian w odniesieniu do granic obszaru.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem nie jest objęta prawem UE.